

SFF:S PLASTBÅTSVÅRD 2

DAGS ATT RENOVERA PLASTFOLKAN?

Nytt forum på hemsidan

Nästa år, 2025, är det 50 år sedan den nordiska folkbåten började tillverkas i plast. Pionjär var Svend Svendsen i San Francisco, tätt följd i Danmark av Erik Andreasen, som bildade Folkebåtdcentralen, och Lyseplast i Sverige. Idag har drygt 1100 plastfolkor byggts, de flesta av Folkebåtdcentralen.

Ja, tiden går fort, och med åren dyker en del krämpor upp på våra plastfolkor. En ny plastfolka kostar idag drygt en miljon kronor. Trots 80 år på nacken är klassen idag mycket aktiv, kanske den mest aktiva kölbåtsklassen i Nordeuropa. Det finns all anledning att sköta om våra befintliga plastfolkbåtar, så att många kan glädjas åt dem i framtiden.

Undertecknad har varit runt med presumtiva kappseglare som konsult och tittat på plastfolkor till salu. Det står klart att det börjat komma en del oroande ålderskrämpor. Framför allt är det kölbultar och röstjärnsinfästningar som spökar på båtarna. Men även sviktande däck till följd av fuktskadad balsakubb i sandwichkonstruktionen. Jag har kontaktat några händiga medlemmar som redan åtgärdat problemen på sina båtar, och vi har nu en ganska klar uppfattning om hur det står till med vår flotta.

Tillsammans med vår förträffliga webbredaktör har vi tagit initiativet till ett forum för renovering av plastfolkor på hemsidan, folkbat.se, under den nya rubriken "Båtvård – Plastbåtar". Sedan tidigare finns ett digert tipskapitel angående träfolkorna, men nu skapas alltså även ett om plastfolkan. Där finns nu redan Kalle Ericssons förträffliga artikel om byte av kölbultar, och snart även hans beskrivning av renovering av röstjärnsinfästningarna. Johan Larsson har fyllt på med sin omfattande renovering, med renovering av kölbultar, röstjärnsinfästningar och däck. Ett imponerande arbete! Undertecknad har också kompletterat med mina egna, och andras erfarenheter av byte av lyftöglor och kölbultar. Forumet ska ju också förhoppningsvis leda till att lagningar blir av bra kvalitet.

Vi skapar en kunskapsbank tillsammans på hemsidan. Tanken är nu att även du, käre plastbåtsägare, ska bidra

TEXT & BILD: ANDERS OLSEN

med dina eventuella erfarenheter och tips, så att vi gradvis bygger upp en ännu bättre kunskapsbank, som kan underlätta för andra medlemmar när de ger sig in på renoveringar. Både Kalle och Johan säger att det inte var så svårt när man väl visste hur det skulle göras. Men det är ju också så, att det som är lätt för en del människor kan vara svårt för andra. Och kölbultar kan vara tjuriga ibland.

Du som har, eller får, egna erfarenheter, skriv alltså ihop några rader som kompletterar de tidigare artiklarna på hemsidan. Bilder säger ofta mer än tusen ord, så komplettera gärna med några bilder. Du sänder dem till webbredaktör Alexander, webb@folkbat.se.

Hur stora är problemen?

Det är inte akut. Ingen torde segla upp sina röstjärn eller tappa kölen de närmaste åren. Men på 10 eller 20 års sikt måste nog krafft tagas för att åtgärda en del kölbultar och vissa konstruktioner av röstjärnsinfästningarna. Bäst vore det att redan nu börja jobba med problemet, en uppmaning framför allt till händiga personer. Lagom pyssel några dagar under långa höstar och vintrar. Din båts värde stiger nog också med minst lika mycket som renoveringen kostar. Dessutom vill jag uppmana alla att snarast försöka täta alla läckage genom däck, eftersom det är läckagen där som är den huvudsakliga orsaken till problemen. Tips finns alltså nu på vår hemsida.

Sannolikt är problemet till stor del störst på Västkusten med sitt salta vatten och minst på de båtar som seglat i sötvatten. Det är ju rost och röta det handlar om. Man ska ha klart för sig också att det här inte bara drabbar folkbåtar, utan de flesta plastsegelbåtar som börjar bli till åren.

Kölbultarna

Beträffande kölbultarna så verkar inte problemet så akut. Ännu har ingen plastfolkbåt mig veterligen tappat kölen. Och de kölbultar som bytts som vi känner till har haft en minsta diameter kvar på minst cirka 13 mm (tvärsnittsarea 130 mm²), och många andra har varit förvånansvärt bibe-

hållna. Från början var kölbultarna M20 (tvärsnittsarea 240 mm²) eller på äldsta båtarna ¾ tum. Men för några år sedan tappade en äldre träfolka kölen i Tyskland. Kölbultarna var helt avrostade. Båten kantrade blixtnabbt, och besättningen for i vattnet. Båten flöt på sitt trä, och tack och lov plockades besättningen upp av en båt i närheten. Om samma sak händer med en plastfolka, så torde båten kantra och sjunka mycket snabbt. Det får bara inte ske.

Problemet är att det förefaller som om en del kölbultar rostar ganska fort, och andra långsammare. Och det är omöjligt att veta deras kondition innan man lossat på dem. Ett skäl att kolla några av sina kölbultar är också att göra det innan de rostar fast helt, och muttrarna rostar runda. Särskilt försiktig måste man förstås vara med bultarna och lyftöglorna som man lyfter båten med. Det är lätt att göra ett test med en rejäl hylsnyckel, och har man tur går det ganska lätt. De allra flesta plastfolkor har kölbultar av M20 galvad gängstång som är gängade cirka 5 cm ner i järnkölen. Mer om detta alltså på hemsidan.

Infästningen av röstjärnen

Gamla röstjärnsinfästningen som lätt sågas bort med finesåg

Det finns olika konstruktioner. Den problematiska konstruktionen är den äldsta, som liknar konstruktionen på träfolkor. Alltså ett rostfritt platt röstjärn som går ner genom däck, och är fäst till skrovsidan med en cirka 3 cm tjock vertikal distanskloss emellan. När man tillverkat båten och plastat upp skrovet har man tillverkat

distansklossen av trä, så den passar mot klinkarna. Sedan har man lagt ett bandjärn av vanligt gråjärn på insidan av klossen, och plastat fast hela klumpen så att den sitter stadigt mot skrovet. Man har sedan borrar och gängat för fyra bultar in genom bandjärnet in i tråklossen, och fäst rostjärnet med fyra rostfria bultar där. Det som händer är att vatten läcker ner genom däckets längsrostjärnet. Tråklossen blir blöt och sväller, och börjar sedan ruttna. Bandjärnet rostar. Symptomen är att det syns att det runnit rostvatten på skrovets insida, och på utsidan ser man en cirka 2 mm förhöjning motsvarande tråklossen. På Johans båt, som gått mest på västkusten kunde man nästan ösa ut tråklossen och bandjärnet med slev.

Men ännu har, mig veterligen, inget rostjärn seglats upp på någon plastfolka. Och skulle det hända så är väl det troliga att rostjärnet först kryper upp några centimeter, så man hinner släppa på storskotet och avlasta rostjärnet innan det lossnar helt, och masten troligen knäcks. Det är i alla fall det som hänt när rostjärn seglats upp på gamla träfolkor.

Behandlingen är självklar: såga bort hela den gamla infästningen (görs lätt med en finesåg, se bild), och plasta dit en infästning av den nya modellen (se bild). Inte så svårt faktiskt, men kanske bör man ta hjälp av en kompis med själva plastningen om man är ovan. Alla nya delar kan köpas

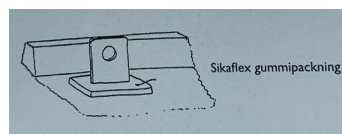
av Andreas Granlund i Danmark (graand2001@gmail.com, +45 30 29 20 18) eller Folkboat Centrale i Berlin (folkeboot-centrale.de). Ingående goda råd finns på hemsidan.

Nya rostjärnsinfästningar

Finesåg kostar några hundralappar och kallas "Multiverktyg" på Biltema

Förslag till tätning vid rostjärn

Sandwichdäcket

Problemet är att plastfolkorna, liksom alla andra plastbåtar, fram till cirka 1990 hade distansmaterial i däckets avbalsakubb. Om vatten tränger in i däckets så ruttnar balsakubben, och däckets börjar svikta. Så vitt jag vet så har två plastfolkor i Sverige åtgärdats för detta. På en sågade man upp hela däckets uppifrån och plastade dit plastbaserat distansmaterial och ett nytt överdäck. På den andra sågade man upp däckets underifrån, och hade sedan problem att plasta ett nytt underdäck underifrån. Men ett plastproffs lyckades tack och lov göra jobbet. Stora arbeten... Sensmoral igen: täta allt som kan läcka i däckets – profylax är bäst! Rostjärns genomföringarna! Förluckan, motorfästet, och alla beslag! Skruva aldrig dit något i däckets utan en rejäl kladd tätmassa under (till exempel Sikaflex)! Goda råd finns nu på hemsidan.

Hemsidan

Det finns alltså redan nu en hel del råd och tips på vår hemsida, under rubriken Underhåll – Plastbåtar. Hjälpt gärna till och sänd in dina egna råd och erfarenheter!